

DEMOKRATI DESIGNERE

At føre salon - et forløb for elever i folkeskolens mellemtrin

Formål:

Træne elevernes demokratiske muskler så de selv kan deltage i en demokratisk samtale og skærpe deres egne holdninger samtidig med, at de når frem til nogle enigheder i fællesskab med andre.

Forløb:

To lektioner på skolen med læreren som underviser, hvor de lærer saloners historiske betydning at kende, træner demokratiske værktøjer og forbereder sig på at deltage i en salon.

90 minutters salon på biblioteket, hvor bibliotekarere er værter for en salon om et aktuelt emne for unge.

SKOLEN - vejledning til læreren - illustrationer er bare forslag for at vise øvelsens hensigt

1. lektion:

Step 1

Læreren fortæller eleverne om saloners oprindelse og betydning

Salonkulturen opstod i Frankrig i 1600-tallet. Italienskfødte Catherine de Vivonne, markisen af Rambouillet, inviterede i 1620'erne til salon i sit palæ. Hun var formentlig træt af at høre på at mændene kun kunne snakke om jagt, krig og økonomi, så hun inviterede 12-15 gæster til salon i sit palæ, hvor de skulle snakke om kunst, litteratur og politik samtidig med at de hørte på musik og spiste et let måltid.

Den idé bredte sig til flere lande, hvor kvinder i lignende positioner som Catherine inviterede til saloner i deres palæer. I Danmark var Charlotte Schimmelmänn foregangskvinde, og i Tyskland var hertuginde Anna Amalia den mest berømte salonværtinde.

Til at starte med var salonerne altså forbeholdt eliten i samfundet, men da kaffen og kort efter caféerne i slutningen af 1600-tallet holdt sit indtog i Europa, blev der også holdt saloner på caféer, hvor flere kunne deltage. Fordelen ved at holde saloner på caféer, hvor flere med forskellig baggrund kunne deltage, var også at der netop blev serveret kaffe. På den tid kunne man oftest kun mødes på værtshuse, hvor der blev serveret alkohol, og hvor alkohol kan sløre vores tanker og gøre os sløve, så gør kaffe tanken stærk og vi bliver mere vågne. Det gjorde samtalerne også

Mange demokratiske idéer og tanker er udklækket ved saloner på både caféer og i palæerne.

Step 2

Saloner uden pudder og paryk - eleverne skal give deres bud på nutidens saloner

Når vi ser billeder og malerier fra salonerne i 16-1700-tallet er de meget formelle og deltagerne har fine kjoler, pudder og paryk på. Hvor findes vor tids saloner? Hvor deles der i dag idéer om samfundets fremtidige indretning, og hvordan kan I deltage i de saloner?

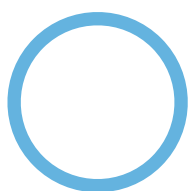

Samtalens former - træne evnen til at holde en samtale på sporet

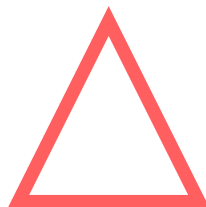
Vi kender alle til at en samtale kører af sporet. Det, vi startede med at snakke om, har forandret sig. Det er selvfølgelig ikke altid skidt at en samtale er dynamisk og kan udvikle sig, men du skal kunne genkende når det sker.

Demokrati handler om idéer, værdier, regler og fællesskabte beslutninger. Vi skal kunne nå til enighed om en retning, så hvis vi ikke ved, hvad vi snakker om, eller det skifter form undervejs uden vi lægger mærke til det, så ender vi med enten at snyde os selv eller blive snydt af andre, så nu skal vi træne evnen til at se, hvordan vi holder en samtale på sporet.

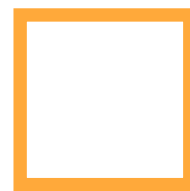
Læreren tegner en cirkel på tavlen og skriver mad nedenunder. Tegn derefter en trekant og skriv legetøj nedenunder. Tegn et kvadrat på tavlen og skriv sport nedenunder.

MAD

LEGETØJ

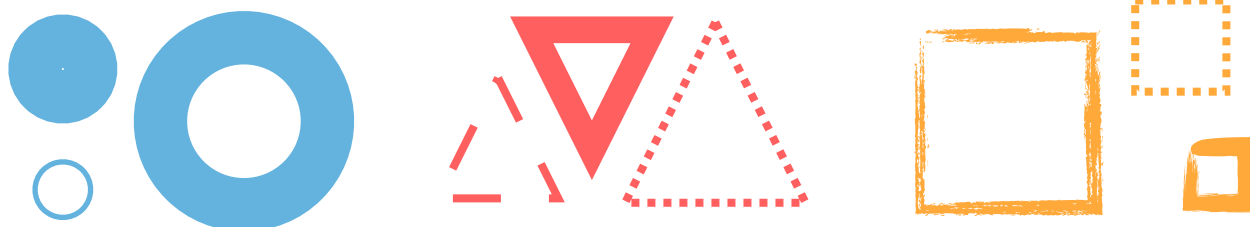
SPORT

Nu skal eleverne tegne forskellige slags cirkler, som alle kan dækkes ind under betegnelsen mad. Det kan være alt fra et æg til en stor pizza. Hvis vi strækker vores fantasi lidt, kunne vi godt argumentere for at en is jo godt være mad, fordi den trods alt indeholder mælk, som man også bruger på sin havregryn, men nu skifter cirklen lidt form, da is jo er tættere på slik end mad. Elevernes tegning og beskrivelse af cirklerne skal altså konceptuelt kunne holde til, at vi ser det som en slags mad.

Eleverne skal også tegne forskellige trekanter, som alle kan dækkes ind under betegnelsen legetøj. Det kan altså være alt fra dukker, spilkonsoller eller balloner.

Til slut skal eleverne tegne forskellige kvadrater, som alle kan dækkes ind under betegnelsen sport. Det kan være alt fra fodbold til svømning.

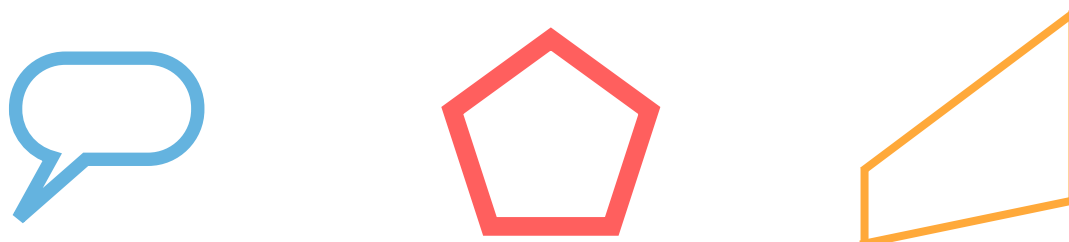
Cirklerne, trekanterne og kvadraterne må gerne se meget forskellige ud fra dem på tavlen, men de skal stadig kunne genkendes som cirkler, trekanter og kvadrater.

Forskellige versioner af mad Forskellige versioner af legetøj Forskellige versioner af sport

Pointen er, at eleverne skal træne evnen til at vide, hvornår en samtales indhold ændrer sig dynamisk og til noget godt, og hvornår den er kørt af sporet og har brug for hjælp til at komme tilbage.

Som afslutning kan læreren bede eleverne om at tegne afledte former af cirkler, trekanter og kvadrater og skrive eksempler på, at samtalen ikke bare har udviklet sig, men rent faktisk skiftet form, så vi ikke længere holder os på sporet. Lakridser og græs er f.eks. ikke mad, selvom det kan spises og så videre.

Step 4

Tallene efter kommaet - hvordan sikrer vi os, at samtalen har værdi?

Skriv 123,123 på tavlen og bed eleverne om fokusere på forskellen mellem tallene før kommaet og efter kommaet.

I plenum tager I en snak og kommer med eksempler på samtaler eller idéer, der fokuserer mere på tallene efter kommaet, hvor der jo er en meget lille værdi, fremfor på tallene før kommaet.

Hvis de har svært ved at komme i gang, kan lærerne give et par eksempler.

Et eksempel kunne være en rejse, hvor tallene før kommaet handler om billetterne, og tallene efter kommaet handler om, hvorvidt man har husket at pakke 3 eller 4 par strømper.

Et andet eksempel kunne handle om aftensmad, hvor tallene før kommaet handler om de ingredienser man putter i det ovnfaste fad, og tallene efter kommaet handler om man stiller temperaturen på 179 eller 180 grader.

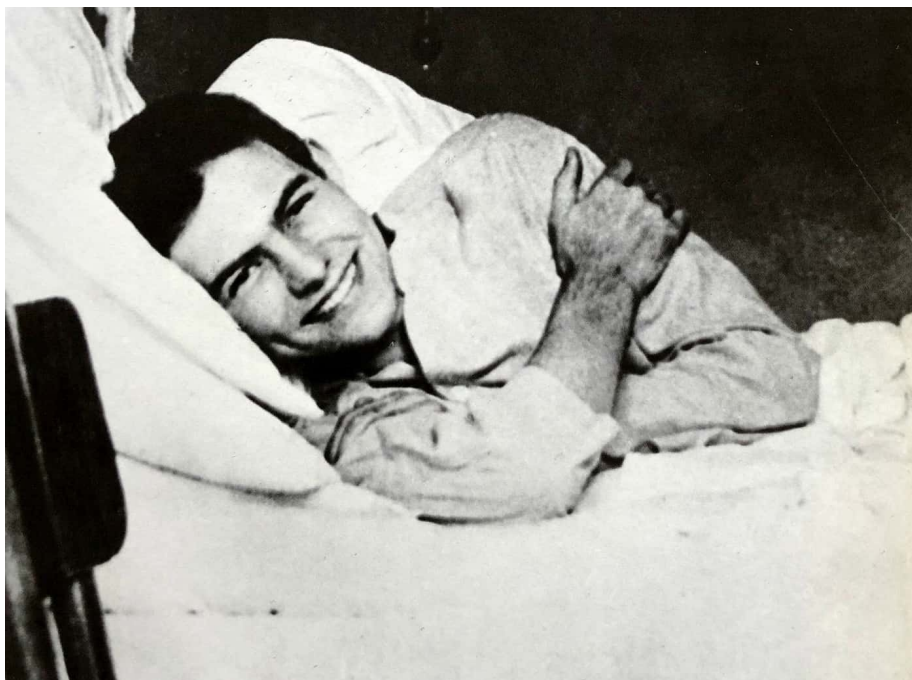
2. lektion:

Step 5

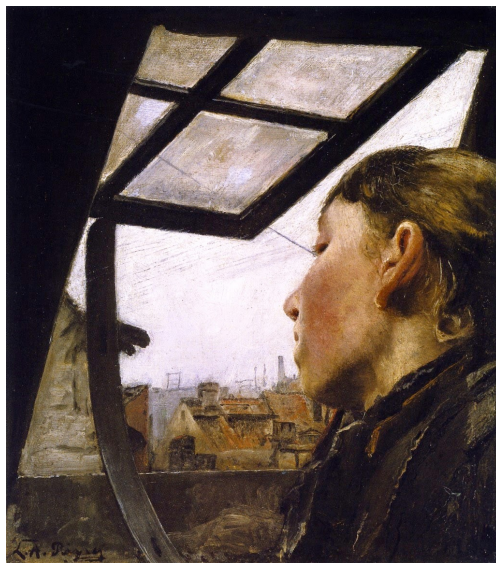
Tænd radaren - læg først mærke til andres signaler og tænk så over hvilke signaler, du selv sender

Læreren viser et billede på tavlen af en person, som læreren kender til, men som eleverne helst ikke kender til. Eleverne skal komme med bud på hvad personen laver til hverdag, er optaget af, dyrker i sin fritid, har af drømme og så videre. Til inspiration ses et foto af Ernest Hemingway i hospitalssengen i Milano i 1918, hvor han som ambulancekører for Røde Kors blev ramt af flere hundrede granatsplinter. Hemingways skrivestil dannede skole de næste mange år, og han vandt en Nobelpris. Det andet foto forestiller den polskfødte unge Marie Curie i dybe overvejelser i Paris. Curie blev den første kvinde, der vandt en Nobelpris. Hun vandt ovenikøbet to.

Øvelsen handler om at lægge mærke til andres signaler, så det er nemmere for dem at afkode hvad andre tænker og føler. Hvis Hemingway og Curie er for svære at forholde sig til, kan læreren bare bruge andre eksempler.

Vis derpå billeder af folk med forskelligt kropssprog, og bed eleverne gætte hvad deres næste handling vil være.

Til slut skal eleverne forholde sig til, hvordan de selv optræder på andres radar. Hvad fortæller deres udseende og deres kropssprog andre?

Step 6

Faktatjekkeren - vær kritisk overfor det, du hører, og undgå selv at komme med halve sandheder

Læreren finder to sande overskrifter fra dagens nyheder og finder på en nyhed, som ikke er sket. Giv eleverne nogle minutter til at researche sig frem til resultatet og bed dem fremhæve hvorfor deres kilde er troværdig.

Step 7

Salontræning - øv jer i at få sagt, hvad I mener

I grupper skal eleverne nu føre en samtale om pligter og rettigheder. Hvilke pligter og rettigheder skal børn have i Danmark? Hvis det emne føles udtømt, så vælger I bare et andet emne.

Step 8

Men nu det modsatte af hvad du mente før - træn empati

For at blive bedre til at forstå andres måder at tænke på, skal eleverne nu mene det stik modsatte af, hvad de mente lige før.

BIBLIOTEKET - vejledning til salonværten

Bibliotekarerne er værter for salonen. Lærerens opgave er at understøtte processen, så eleverne holder fokus og deltager i salonen. Salonværten har fremskaffet støttemateriale i form af artikler samt produceret bonuskort, der ligger på bordet med viden om emnet, som eleverne kan få adgang til undervejs. Bonuskortene er delt ind i for og imod emnet. Udover bonuskort skal der ligge post-its og kuglepenne på bordet som eleverne kan bruges undervejs i salonen.

Læreren hjælper med at dele eleverne ind i grupper af 3-4 elever, som skal være henholdsvis for eller imod emnet. Det er nemmest for salonværten hvis alle der er for sidder på den ene side af bordet og dem imod på den anden side. De skal vælge en, som skal starte med at føre ordet ved salonen. De andre i gruppen skal sidde på stole lige bagved holdkammeraten, så de løbende og nemt kan række sedler med gode argumenter ind på bordet til deres holdkammerat.

Step 1 - 00 min.

Vekomst ved salonværten. Nu skal vi føre en demokratisk samtale og på den måde deltage i en salon. Salonværten kan kort forklare hvordan salonkulturen opstod i 1600-tallet i Paris og spørge om eleverne kan huske, at de har hørt det før.

Step 2 - 03 min.

Intro til emnet: Hvilke fordele er der for den enkelte og for hele samfundet i at vi som borgere har pligter, uanset om vi er derhjemme, i skolen, i klubben eller på arbejde?

Salonværten kan fortælle lidt om emnet, men derudover gælder det om at få eleverne igang med snakken. Hvad kender I til af pligter i jeres liv og hvilke pligter synes I er vigtige i et demokrat?

Når alle har fortalt kort om deres erfaringer med pligter, minder salonværten eleverne om de øvelser, de har lavet på skolen, så eleverne i løbet af salonen er opmærksomme på, om de holder samtalen på sporet (trekanter, kvadrater, cirkler), om de fokuserer på tallene før eller efter kommaet (stor værdi eller lille værdi) og at de skal tænde radaren og lægge mærke til de signaler, de andre sender og modtager.

Step 3 - 10 min.

Inden salonen går rigtigt i gang holder salonværten en time-out. En time-out er muligheden for at snakke med sit hold, så rent fysisk vender dem ved bordet sig om mod deres holdkammerater og lægger en plan. Hvad vil vi sige? Hvorfor synes vi det?

Step 4 - 15 min.

Salonen går i gang - De skal først føre en samtale om hvad børn bør hjælpe til med ved måltider. Salonværten er ordstyrer og sørger for at fordele ordet retfærdigt. Hver gruppe har en

repræsentant, som sidder med ved bordet. De andre sidder bagved deres holdkammerat og observerer om formen på samtalen holder, om der fokuseres på tallene før eller efter kommaet, hvilke signaler deltagernes ord og kropssprog sender på radaren. De tager noter, som de løbende må give deres holdkammerat.

Salonen starter når salonværtten giver ordet til den første elev med ordene: "Har børn pligt til at hjælpe til ved måltider?"

Salonværtten sikrer at alle om bordet får sagt deres mening inden debatten starter. En pause i debatten på 5-10 sekunder gør ikke spor. Det viser blot at eleverne tænker sig om. Salonværtten spørger blot tålmodigt om flere har noget at sige, og det virker rigtig godt at huske eleverne på om de er for eller imod emnet. Det kan gøres med opfølgende spørgsmål som: Men det er I jo ikke enige i, vel? Hvad tænker I om det?

Hvis samtalen går i stå, må eleverne slå med en terning. Hvis de slår 1, 2 eller 3 må de trække et bonuskort, som indeholder væsentlige oplysninger om emnet. Bonuskortene ligger i to bunker og er markeret med plus og minus, så eleverne kan vælge et bonuskort der hjælper dem på vej, uanset om de er for eller imod pligter i et samfund. Hvis samtalen ikke flyder af sig selv mellem eleverne, kan salonværtten vælge at kalde en time-out eller bakke salonen op med opfølgende spørgsmål til nogle af elevernes udsagn: Hvorfor mener du det? Kan du uddybe med nogle eksempler? Mener I andre det samme?

Step 5 - 25 min.

Pause og feedback

Eleverne får i pausen adgang til yderligere materiale om både rettigheder og pligter, som kan hjælpe dem videre. De skal vælge en ny holdkammerat, der skal sidde med ved bordet i næste runde. Salonværtten understreger igen kvaliteten i at holde samtalen på sporet og fokusere på det, der giver værdi, så eleverne får lagt en plan for næste runde af debatten.

Step 6 - 35 min.

Salonen fortsætter med nye deltagere ved bordet. Salonværtten indlægger igen nogle pauser i samtalen med time-outs eller slag med terningen.

Step 7 - 40 min.

Ny salon og rolleskift. For og imod skifter rolle. Tre nye argumenter for og imod. Salonen starter med ordene: "Hvorfor bør børn lave lektier, selvom de har fået fri fra skole?"

Step 8 - 50 min.

Pause og uddeling af yderligere materiale, så de kan fordybe sig og få stærkere argumenter. De skal blive i lokalet, så du kan hjælpe dem og svare på spørgsmål om materialet.

Step 9 - 60 min.

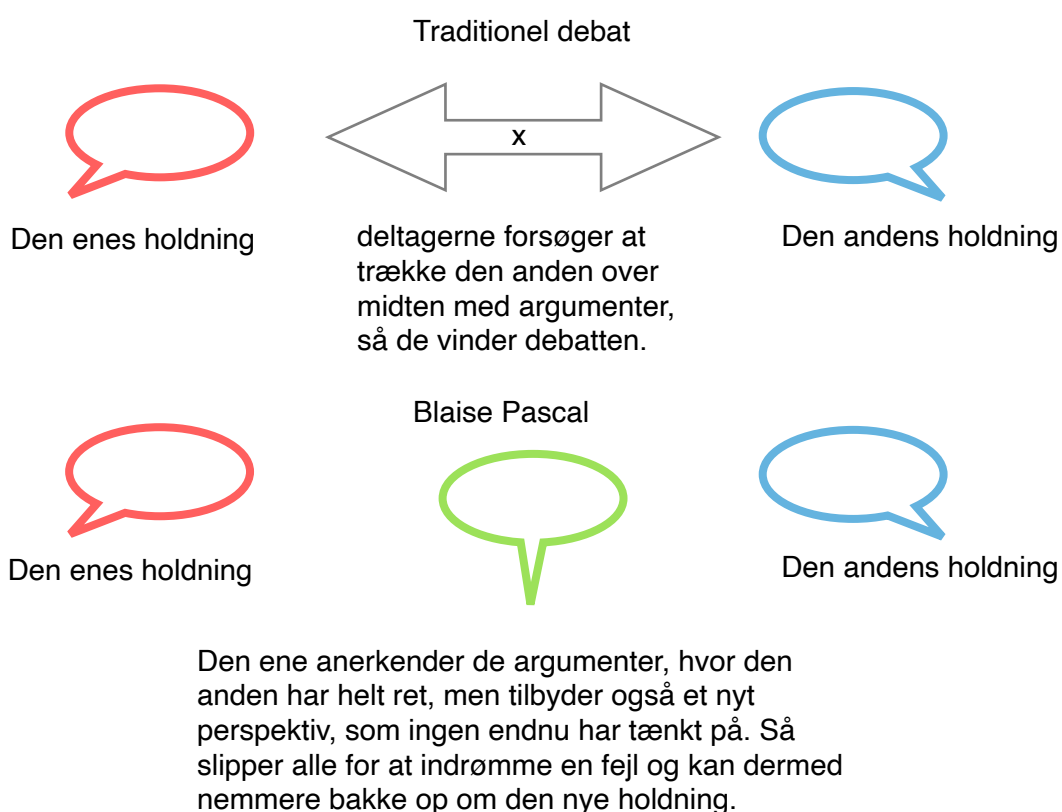
Runde to med samme spørgsmål, men med nye deltagere ved bordet.

Step 10 - 65 min.

Lær at lave en Blaise Pascal. Salonværtten introducerer Blaise Pascals metode til at nå til enighed beskrevet i værket "Tanker" fra 1670. En debat kan ofte opleves som en tovtrækningskonkurrence, hvor den ene side forsøger at trække den anden side over et punkt i midten, så den ene side får mere ret end den anden.

Et kompromis opleves ofte som et kedeligt gennemsnit af deltagernes holdninger, men det føjer sjældent nye perspektiver til debatten. Pascal prøvede undervejs i en debat at se det hele oppefra, og hvis han ikke kunne overbevise de andre deltagere om, at han havde ret, så anstrengte han sig for at tilbyde en helt ny holdning, så ingen følte, at de tabte ansigt ved pludselig at mene noget andet end de gjorde lige før.

Det gjorde han ved først at anerkende, hvor han var enig med de andre og derpå beskrive et nyt perspektiv, som ingen endnu havde tænkt på. Dermed kunne deltagerne i fællesskab enes om en helt ny holdning.

Et eksempel kunne være en klasse, der skal blive enige om et sted, de skal hen på lejrskole. De er blevet præsenteret for to muligheder og skal nå til enighed, men det kan de ikke. En af eleverne præsenterer så et tredje sted, som ingen endnu havde tænkt på. Det tredje sted rummer nogle gode ting fra de to andre steder, koster det samme, og ligger så langt væk som de to andre. Eleven laver en Blaise Pascal, så ingen taber ansigt og alle føler de vinder.

Efter introduktionen til en Blaise Pascal skal holdene finde en ny holdkammerat, der skal sidde med ved bordet. Inden salonen fortsætter skal for- og imod-holdene samles i et forsøg på at lave en Blaise Pascal, så salonen kan slutte med en fællesskabt holdning til emnet.

Step 11 - 75 min.

Salonværten spørger ind til hvilken tredje holdning de er kommet frem til.

Step 12 - 80 min.

Salonværten beder holdene opsummere i plenum hvordan salonen forløb, så der perspektiveres til nogle af de kompetencer, de trænede i de to lektioner på skolen. Fik de holdt sig på sporet,

hvornår kom de til at fokusere på tallene efter kommaet, hvad var kvaliteten i at snakke med nogen, der mener noget andet end en selv?

Step 13 - 85 min.

Salonen slutter med en ordstafet. Ordstafetten starter ved at salonværten siger: "Vi bliver bedre til at deltage i demokratiet, når vi..." Derpå kastes et objekt hen til den første elev, som skal fortsætte sætningen og kaste objektet videre til den næste elev og så videre. Man kan ikke sige pas, men man må godt være enig med andre. Øvelsen er sjov og hjælper eleverne med hele tiden at bygge videre på andres tanker. Præcis som demokratiet gør.

Step 14 - 90 min.

Tak for i dag

